

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *Arvid Hammarström*
 Härad: *Medelstads* Adress: *Brevl. 97, Ronneby*
 Socken: *Ronneby* Berättat av: *se nedan*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *.....* i *.....*

"*J*" förbund med den orde"

(*Stärke jösse i Uöljeryd*) 1

Abb. Andersson (Ryberg)

'*Stärke jösse*'

Berta Mattsson 7

'*Stärke jösse*'

Johan Olsson 14

'*Stärke jösse*'

Arvid Vilh. Karlsson 15

'*Skogssnuvan*'

Abb. Andersson (Ryberg) 18

ACC. N:R. **6192**

Landskap: *Blekinge*

Härad: *Medelsta*

Socken: *Ronneby*

Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Åke Hamnberg*

Adress: *Brevl. 97, Ronneby*

Berättat av: *Åke Andersson (Ryberg)*

Född år *1887* i *Möljeryd*

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"*U* förbund med den onde"

"På Mellangården i Möljeryd tjänade en dräng, som hade 'mält (mycket) faensta' för sig'. Han hade gått i förbund med den onde, se. 'Si sae han to bibblen mä sa te ett vägaskäl där tre vägar möttes i där avsae han sa gud si läffte sa te den omme (el. åt faen).'

En dag skulle han harva en åker ne-
re vid ån (Ronnebyån) och då fick han hjälp
av näcken. Vid middagstid gick drängen
hem och lät hästarna stå med solarna på.
'Si, necken hadde skappt om sa te en
häst, si'. Efter en stund kommo hästarna

Näcken —
Bäckahästen.

ACC. N:R. 61922
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

^{"i förtäring med den onde" 2,}
Springande till gården och man hörde någon
ropa: 'släpp ne ma, släpp ne ma'. Då
förstod drängen hur det var färd och gick
ut och tog selen av näcken. 'Si, han kommer
ente gå i varvet när selen på, ihoppla-
kopplate (sammankopplat) som en va må
den annars hästen'. Så fort näcken blev
fri gick han i än med det samma. Efter
middagen kom drängen tillbaka till åkern,
'mande upp (kallade till sig) necken igen, å
sing (sedan) fick han hjälpa te å dra har-
ven te kvällen.'

En av pigorna på gården hade av
husbonden fått lov att följa med denne

ACC. N:R. _____

6192

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: _____ Upptecknat av: _____

Härad: _____ Adress: _____

Socken: _____ Berättat av: _____

Uppteckningsår: _____ Född år _____ i _____

^{"I förbund med henne"} 3)
tue 'bysu' (Romsley). När hon talade om detta
för 'Jösse' (namnet eml. Berta (Jonasson) Mattsson)
sade han: 'nå de ska du nock ente'; 'Jo, de
ä samut', sa pigan, och så blev de en
stund. 'Vi få väl si' sa 'Jösse' tue slut
och gick sin väg.

Morgonen därpå gjorde pigan sig i
ordning att åka tue staden. När hon skulle
stiga upp i vagnen föll alla kläderna
av henne. Hon gick in och satte dem på
sig igen, men det gick lika dant för andra
gången. Hon förstod nog att det var drängen
som skojade med henne, men nu var hon arg
och skymdade sig in och klädde på sig. Men

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"I förbunt med den andre" 4/

när hon för tredje gången blev stäende 'naken' (naken) bredvid vagnen blev hon rädd, 'to lasana' (kläderna) i näven & sprang in & ble himma

Vid ett tillfälle var drängen tressamman med husbonden i 'byen' (Ronneby). De höllo på Conradssons gård (Kungsgatan 8). När de skulle åka hem och 'jösse' skulle 'sätta före' (ordna för hemresan). fann husbonden honom i färd med att taga av hjulen och lägga dem i 'hænen' (vagnskorgen). 'Va ha du nu för dej?' frågade han. 'Jo, nu ska vi åka' sa drängen. 'Å di hade sate väl sate sa opp fann (förrän) di va himma på

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"Jämför med den andra"

gåren a' då va alla gännen på sina platser!

En dag skulle 'jösse' och en medhjälpare 'rössa en bit' (röjda ett område). De hade fått besked om att vara färdiga till en viss tid, ty annat arbete väntade. 'Då ska' noch gå bra' sa 'jösse'.

'Gör barra som ja sår' sa 'jösse' till kamraten, 'lägg dej i backen (skogen intill arbetsplatsen) i sår eller blonga (blunda), te minstingen (ituminstone); du få på inga villkor glo opp fann ja sår te!!'

Hjälparen lade sig i gräset, men kunde inte avhålla sig från att kika mellan fingrarna. 'De' folk han si fullt må

ACC. N:R. 61926
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"J förenas med den ante" 6)
Ena gubba som arbetare sa: "möet di
tydde (mycket det orkade)." 6)

'Jösse' märkte nog att hjälparna inte
som man sade ingenting förän arbetet
var färdigt; då brast det lätt: 'vaffö glöd-
de upp, din dumborn, då komme te
stå dej dyrt.' Drängen blev mycket
sjuk under tre-fyra dagar och blev
inte 'redig' (bra) förän 'Jösse' hjälpte
honon."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6192Landskap: BlekingeUpptecknat av: Byge HammarlinHärad: MedelstaAdress: Brevl. 97. RonnebySocken: RonnebyBerättat av: Berta MattssonUppteckningsår: 1939Född år 1859 i Skarup7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV"Stärke Jösse"

"En obegripeligt starke kär (karl) tjänade dräng på Mellangården i Möljeryd för många, många år sedan. Jag tror de kalle han för 'Jösse', å de säe han va småttämning, han va verst hätt (häft) jätte.

En gång då han gick till byen (Ronneby) bad någon honom lå' med sig en tunna salt hem. (1 tunna = 63 kannor = 164 lit.). Det lovade han göra och köpte det hos köpsman Rudersson (sekmann Conradssons, kungsg. 8). När bokhållaren frågade var vagnen stod och om 'Jösse' ville ha säcken utburen, svarade

Skriv endast på denna sida!

6192
ACC. - N:R.

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

han
Hitet häftigt: 'Ja har ingen vagn, ja ska
bära säcken på ryggen'. Bokhållaren
'tittade stort' men sade ingenting. Emeller-
tid tänkte han att han skulle prova gubben
och lade därför en 10-pund-vikt (ca 85 kg)
i saltsäcken och knöt väl till. De andra
i boden fingo ju reda på sprättet och under
skämt och spexposor sågo de 'jösse' slänga
säcken på ryggen och ge sig iväg. Man
vånlade ju att han inte skulle orka så
långt utan komma tillbaka för att
fa tag på någon som skulle köra åt
Möljeryd (ca 1½ mil norr om Ronneby). Jösse
fortsatte emellertid, och kommen ungefär

ACC. N:R. 6192

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

halvvägs — vid 'Krosmakulle' omedelbart^{'starke jöns'} 9
norr om 'Kungasätet' — blev han törstig
och gick in i skogen för att löska sig
med 'krösen' (långon). Att sätta från
sig säcken ansåg han ej nödvändigt.
En par karlar kommo gående på
vägen och fingo se honom, varför de
väntade på honom tills han kom ut ur
skogen litet längre upp, de hade se-
dan räddskap fram till Möljeryd.

10-punds-vikten upptäcktes ju
snart nog, och husbonden erbjöd sig
att ta den med sig när han körde till byn.
Men det ville inte 'jösse' gå med på. Han

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6192

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

menade att det var ingen brädka; det kunde
vara tills han själv gick åt det hållet.
När han nästa gång kom till boden hade
han rikten med sig, och med orden: 'då
hade kommit ett litet lod' mör i sal-
tet ja köpte (köpte) sist, här ha vi
här (det) levals', satte han 'lodet' på
dishen så att den sprack, vände ryggen
åt de målloa bokhållarna och gick sin
väg.

Han kunde också 'ungas' med näcken.
En söndagsmorgon 'mande han upp nec-
ken på Karlsnäsabro'. Han var förargad
på några grannar, som han visste skulle

Näcken -
Bäckstiken

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"stashe jösse" 11)
gå till kyrkan i 'byen'. Närhen låg där
som en stor häst och ingen kunde komma
förbi. Det hjälpte inte med mindre än att
en av sälskapet fick gå tillbaka till Mellan
gården och be 'jösse' va så innerligt snäll
ä hjälpa den! 'jösse' gick med och talade
väl med närhen, som tröp med i vagnen
och försvann.

En gång körde 'jösse' ett par stutar
som inte ville gå över ett 'v' (vaddställe).
Han späade då från stutarna, drog vagnen
över och tog sedan en stut under var arm
och bar den över.

Busbonden var alltid vänlig mot 'jösse'.

ACC. N:R. 619212
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

och lät honom hållas som han själv ville,
ty vad han än fick hand om på gården blev
det ordentligt uträttat. Kusbonden var
nog litet rädd för drängen också och
vågade inte säga annat honom.

'Jösse' gifte sig och hade ett litet torp
under gården och hade det bra. När han blev
änkeman bodde han ensam kvar i stu-
gan. Bekanta som hälsade på honom
hade ofta något med sig åt honom
— 'så han led) ingen nöd)!

Han blev mycket gammal men ha-
de ingen hjälprede. En dag då några be-
sökande kommo till stugan fanns de

Ormr, var-
lar dödsfall

ACC. N:R.

6192

13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

dörren öppen och ovanför den hängde ett ^{"starke jösse"} 13/
par stora ormar å gaddade (med tungan
spelarakt mellan läpparna). Ingen vågade
gå in; men jösse hörde där han låg i sängen,
att någon var utanför och ropade: 'vä, vi
ente rädda, då (det är) māj di vell änt!'. De
besökande gick in utan att de besökt
att ormarna brydde sig om dem och
tännde om en skind någon samma
väg. Några dagar efter denna händelse
dog 'jösse'."

(Jfr. 'sparra-sven')

ACC. N:R. 6192Landskap: BlekingeUpptecknat av: Nel. HamnelinHärad: MadebodaAdress: Brevl. 97Socken: RonnebyBerättat av: Johan OlssonUppteckningsår: 1939Född år 1856 i Möljeryd14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Johan Olsson kallar mannen: 'Ola -
Jönse - Jönssen'. och berättar att denne tyckte
att de vanliga korgarna som potatisploc-
karna använde som för små. Han bad
hans bonden sy ihop ett par lakar till
en påse. I denna bar han sedan på
ryggen hem sin (7) skäppor åt gången
(ca 2.25 hl. = ca 175 kg). Vägen hem sägs ha
 varit ungefär 1/4 mil ('en fjäringsväg')

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6192

Landskap: Blekinge

Härad: Medelsta

Socken: Ronneby

Uppteckningsår: 1929

Upptecknat av: Axel Heamuelij

Adress: Brevl. 97, Ronneby

Berättat av: Axel Vilh. Karlsson

Född år i Kassekstad (Kungälv)

15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Starke Jösse"

15)

'Jösse' var vid ett tillfälle i sällskap med några andra drängar ute på Utöljeryslätter; alla voro 'litet på snusen' och en som visste om 'Jösse's' förmåga att skaffa sig hjälp från olika håll, bad honom framkalla några stycken snudjävlar. 'Jösse' var inte sen att tillfredsställa hans begäran; 'å rätt som då va feck di si en hopper-å' (en hel mängd) snud gubbar som dansade omkring dem - da va så då redit myade (riktigt myllrade). Där si ni snudjävlar' sa 'Jösse'. Men kamraterna bad honom 'fa guds skull (gud skull) manna ner dem igen."

Mann fram
"Snudjävlar."

ACC. N:R. 6192

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"starka jösse" ¹⁶⁾
 'Jösse' kunde också söka reda på tjur gods
 'å tocket dära'. För detta ändamål skulle
 ett ben från kyrkogården lånas, man
 måste vara mycket noga med att lämna
 det tillbaka, i annat fall 'gick det gale!' ¹⁶⁾
 Benet bands vid ett snöre i en bäck, och
 lika länge som benet 'tixade' (darrade) ¹⁶⁾
 länge skulle tjuren 'ristas' (skakas). När
 han lämnade tillbaka det stulna upp-
 hörde benet att darra.

En gång tappade 'Jösse' benet i bän-
 ken; en pojke fann det åt honom och
 som belöning lovade 'Jösse' ställa om så
 att han kunde arbeta för tio (10 man); han

Söken rind
på tjur gods

ACC. N° 6192

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Starke fösse" (7)
skulle aldrig bli trött utan alltid hämma
sig 'vile' (utvilas) fast han aldrig skulle
behöva sova som andra människor.

Det måtte ha hänt att 'fösse' tappat
ett ben någon gång utan att återfå
det; 'för di sae att han alldeles visnade
bort så han va som ett tomt skinn
innan han dög (dog), te straff för att
han inte ställde tillbaka benet."

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Blekinge*Upptecknat av: *N. H. H. H. H. H.*Härad: *Meklesta*Adress: *Brevl. 97, Rönneby*Socken: *Rönneby*Berättat av: *Nb. Andersson (Ryberg)*Uppteckningsår: *1939*Född år *1887* i *Möljeryd**"Skogssnuvan"*

Nb. Anderssons fader, Anders Månsson, brukade berätta om sitt möte med 'Skogssnuvan'.

Han arbetade på 'mossarna' (uppodlade sumpmarker) vid Tojölen väster om gården en eftermiddag, då han fick se en kvinna komma fram vid skogskanten. Kvinnan var precis lik hans hustru så han gick hen och till mötes. Hon frågade varför han varit så länge och tyckte det kunde vara tid att gå hem. Anders Månsson tyckte nog att rösten var litet gräslig och kände sig litet osäker. De talade om grödan och annat men gubben var misstänksam.

Skriv endast på denna sida!

Abb. Rudersson (Ryberg) berättar efter sin fader (Ruders Månsson) och trivlar ej på att om-
talade händelser ha inträffat. Ej heller på att
det ännu nu finnes människor, som på något myss-
ligt sätt kunna ha förhållande med och hjälp
av 'den onde'. Hans hustru tror sammanslides.

Berta Mattisson berättar gärna om vad hon
hört av föräldrar och andra i synnerhet i sina
yngre dagar. Trots att sånt kunde hända för i
världen! läser gärna 'spökhistorier', om bergtag-
na o. d. Vaken och piggy på alla vis.

Johan Olsson, stö och otäliggärlig.

Rydel Vilh. Karlsson, custöring, sjuklig,
trots fullkomligt att vad han hört av sin fader
och andra har hänt. Iakten var även en custö-
ningsnatur som störore i skogen och samlat
örter och trodde sig kunna finna en 'universal-
medicin' - "endast ett par märkvärdiga örter fatter
det"

ACC. N:R.

6192

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"Skogssmuran" 19)
och för att försäkra sig om att det verkligen
var hans hustru bad han henne tisa
'tack vår'. Men då flöt karringen åt
skogen och då fick han se att hon var
ihålig på ryggen."

folkminnesarkivet

dmad

Bergslösa A. O. F. 22 juleteckning
föregående teckning. Nov 89. emottaget
och skall jag såla hos länaren som den
närmaste framtiden.

Närhetens härmed några teckning,
från förra gången som 'Stenke föne' 'Wolfe-
nyd'. Historien om denne dräng, som
troligt ha levat på 1850-talet, är liksom
i 'Hörs vasa' berättad i det i den nämnda
ökan, men ännu ofullständigt.

Berta Mattsson's teckning. 'Hugt julete-
nyd' inte blott på hans fysiska utseende
på präktiga kläder. 'Julete' även nämna
kigen även ha varit 'fröknings'.

Som jag för förra gången. och, liksom
den tidigare 1948 undertecknat jag och jag och
S. L. L. undertecknat. L. L.

En god jul till er.
och En god nyttår till er.

Åke Mattsson